

Friðlýst svæði í Reykjavík

Úttekt á ástandi og verndargildi

Snorri Sigurðsson

Umhverfis- og skipulagssvið Reykjavíkur

Reykjavíkurborg
Umhverfis- og skipulagssvið

Verndarsvæði í Reykjavík

Kort af 13 svæðum í Reykjavík sem eru undir verndun umhverfisráðs Reykjavíkur. Svæðin eru áttunda ára gömul og eru svæðin áttunda ára gömul.

- 5 friðlýst svæði að öllu innan Reykjavíkur
- 2 fólkvangar sem Reykjavík er aðili að rekstri að
- 13 svæði á náttúrumínjaskrá
- Um 25 svæði undir hverfisvernd

Friðlýst svæði samkvæmt náttúruverndarlögum

Bláfjallafólkvangur
Reykjanesfólkvangur

Fossvogsbakkar

Laugarás

Eldborg, Bláfjöllum

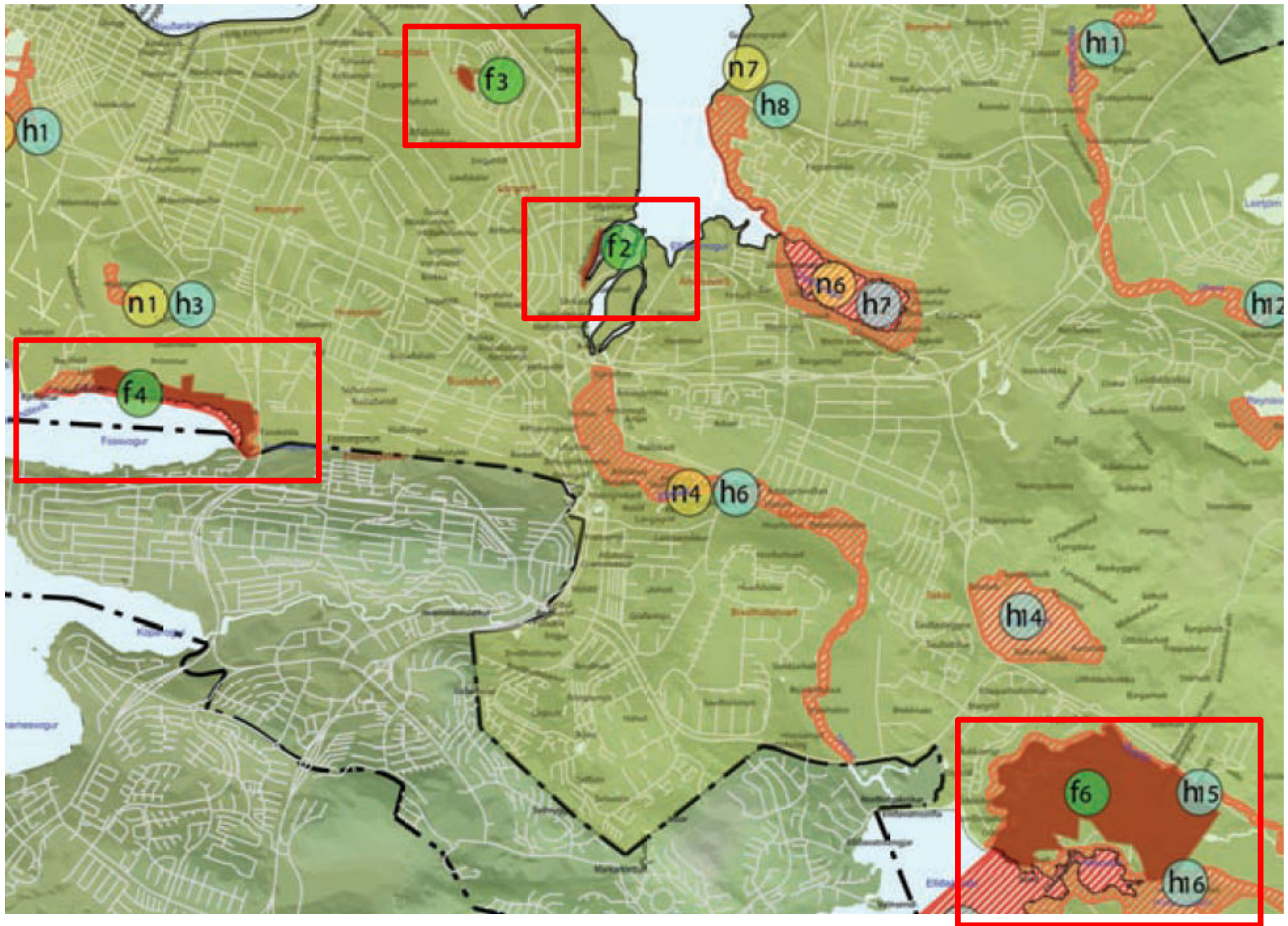
Háubakkar

Rauðhólar

Friðlýst svæði samkvæmt náttúruverndarlögum

Appelsínuguli listinn

Appelsínugul svæði eru í hættu á að tapa verndargildi sínu og þarfnast aðgerða til að snúa þeirri þróun við.

Dynjandi

Dyrhólaey

Eldborg í Bláfjöllum

Fossvogsbakkar

Geitland

Grábrókagígar

Gullfoss

Háubakkar

Kringilsárrani

Laugarás

Rauðhólar

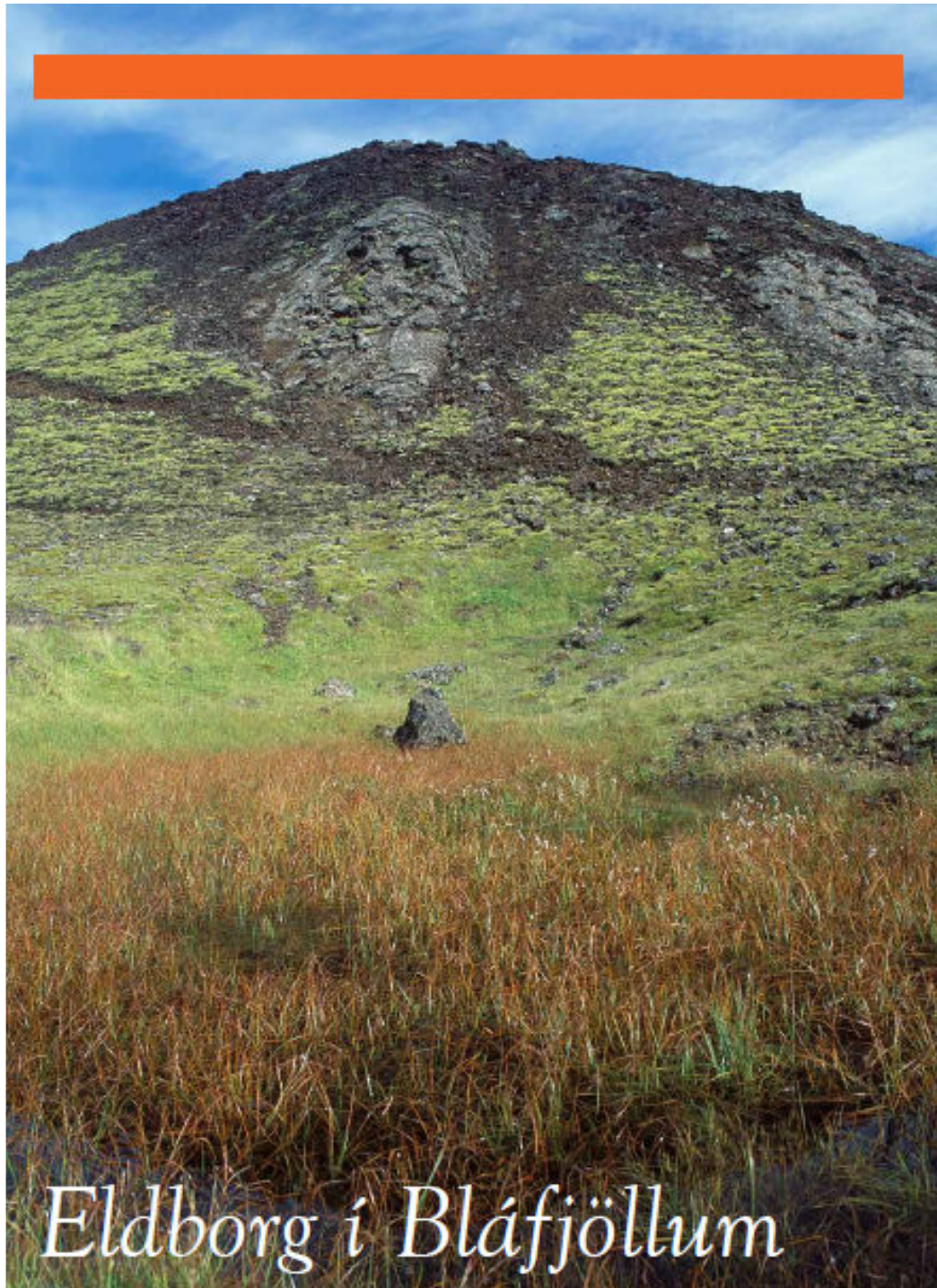
Skógafoss

Skútustaðagígar

Ströndin við Stapa og Hellna

Surtarbrandsgil

Teigarhorn

STYRKLEIKAR

Fallegt landslag og sérstakar jarðmyndanir einkenna svæðið sem er á vatnsverndar-svæði. Göngustígur liggur frá bílastæði upp á Eldborgina. Haustið 2012 var unnið í göngustígagerð á svæðinu, villustígum var lokað og mosi græddur í sár þar sem villustígar höfðu myndast um gíginn.

VEIKLEIKAR

Viðkvæmur gróður og jarðmyndanir. Svæðið er fast við veginn upp að Bláfjöll-um og því er aðgengi að því mjög gott. Styrkja þarf innviði svæðisins til að hægt sé að koma til móts við þá sem vilja ganga um svæðið en mosinn og hraun-gígarnir eru mjög viðkvæmir og þola illa mikið traðk. Ekki er til verndaráætlun fyrir svæðið.

ÓGNIR

- » Fjölgun ferðamanna á svæðinu.
- » Innviðir eru enn of stutt á veg komnir til að taka á móti miklum fjölda fólks.
- » Mosi á svæðinu er víða illa farinn bæði af manna völdum og vegna veðurfars.
- » Hætta er á því að gígurinn traðkist út ef ekki verður gripið til aðgerða.

TÆKIFÆRI

- » Gerð verndaráætlunar
- » Gera þarf úttekt og meta ástand svæðisins, þ.á.m. gönguleiða. Gera þyrfti gönguleiðir sem þola ágang ferðamanna.
- » Halda þarf áfram að vinna við göngustíga og mosaigræðslu.
- » Upplýsinga- og fræðsluskilti hefur verið sett upp haustið 2013.
- » Samstarf við framhaldsskóla á höfuðborgarsvæðinu hvað varðar sjálfböðavinnu á friðlýstum svæðum.
- » Fyrirhugað er að gerður verði umsjónarsamningur við Reykjavík.

Rauðhólar

STYRKLEIKAR

Svæðið er safn gervigíga og er vestasti hluti þess óraskaður en áður hafði verið gengið á gervigígana. Umhverfisstofnun hefur sinnt verkefnum á svæðinu, s.s. að slá lúpinu og tína rusl. Töluvert af reiðleiðum eru á svæðinu og Reykjavíkurborg hefur víða sett upp skilti við áningarstaði hestamanna. Enn má sjá minjar stríðsáranna inni á svæðinu, en þær hafa ekki verið merktar.

VEIKLEIKAR

Svæðið er mikið notað af hestamönnum yfir vetrartímann og hestastígar virðast vera að breikka og troðast út, sér í lagi þar sem jarðvegur er moldarkenndur eða pollar myndast í reiðstígum. Svæðið er mjög aðgengilegt og oft er losað rusl á bíla- stæðum og inni á svæðinu.

ÓGNIR

- » Mikið rusl safnast fyrir á svæðinu.
- » Svæðið er á vatnsverndarsvæði og nálægt vatnstökusvæði.
- » Enn er eitthvað um að fólki aki inn á svæðið og keðjur til að loka vegum séu virtar að vettugi.
- » Reiðleiðum hefur verið haldið við en merkingar fyrir reið- og gönguleiðir vantar.
- » Upplýsingaskilti eru í nokkuð góðu ástandi en fræðsluskilti vantar t.a.m. fyrir minjar.
- » Töluvert er um að girðing sem ver svæðið að austanverðu sé brotin.
- » Lúpina er komin inn á svæðið og sést hefur stök planta af tegundinni bjarnarkló.

TÆKIFÆRI

- » Gerð verndaráætlunar.
- » Hreinsa þarf rusl af svæðinu reglulega.
- » Uppræta þarf bjarnaklóna og halda lúpinu í skefjum eins og frekast er unnt.
- » Auka þyrfti umsjón með svæðinu, sér í lagi yfir sumartímann
- » Merkja þyrfti gönguleiðir og reiðleiðir.
- » Merkja þyrfti minjar í samráði við Fornleifavernd ríkisins.
- » Auka þarf fræðslu og upplýsingar á svæðinu.
- » Svæði er heppilegt til útivistar og hestamennsku svo dæmi séu tekin.
- » Samstarf við framhaldsskóla á höfuðborgarsvæðinu hvað varðar sjálfböðavinnu á friðlýstum svæðum.
- » Fyrirhugað er að gerður verði umsjónarsamningur við Reykjavík.
- » Hafin var vinna við úttekt á ástandi svæðisins á vegum borgarinnar ásamt kortlagningu á gróðurfari.
- » Útbreiðsla lúpinu verði kortlögð sérstaklega.

Úttektarvinna á friðlýstum svæðum

- Háubakkar, Fossvogsbakkar og Laugarás
 - Úttekt á vettvangi sumar 2013. Skýrslur kynntar í september 2013.
- Rauðhólar
 - Úttekt á vettvangi haust 2013, sumar 2014. Enn á eftir að klára vettvangsvinnu. Áætlað 2015.
- Eldborg í Bláfjöllum – Áætlað 2015.

Mat á ásýnd og verndargildi svæðanna

- Stuðst var við sérstakan gátlista og lagt mat á eftirfarandi
 - Mörk svæðisins og staðsetningu náttúruminja
 - Ástand og sýnileika náttúruminja
 - Náttúrulegt rof, skemmdir og rask
 - Sýnileiki úr nálægð og fjarlægð
 - Aðgengi og öryggismál

Mat á ásýnd og verndargildi svæðanna

- Heildarásýnd svæðis og gróðurfar
 - Helstu gróðurlendi skilgreind, ríkjandi tegundir greindar og unnin gróðurkort
- Annað lífríki
 - Fuglalíf, smádýralíf, sveppir o.fl.
- Stígar, merkingar og annar aðbúnaður
- Umgengni á svæðinu, mengun og landnotkun
- Verndar-, fræðslu- og upplifunargildi svæða skilgreind

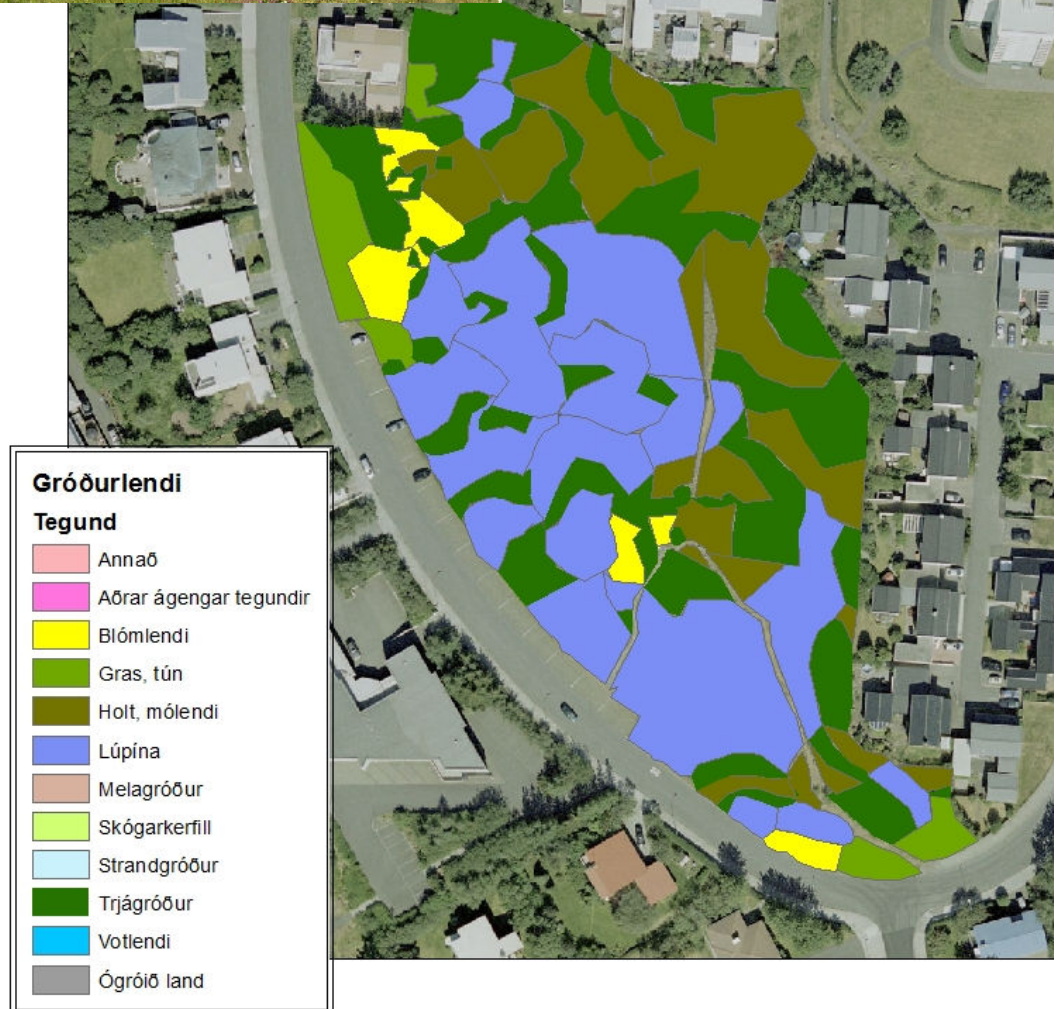
Markmið og aðgerðir

- Samhliða úttekt á ástandi voru markmið með verndun svæðanna endurskilgreind
 - **Dæmi:** „Að tryggja að jökulsorfið berg og minjar um hæstu sjávarstöðu í Laugarási varðveitist óraskað til frambúðar og viðhaldi hlutverki sínu sem mikilvægar og fágætar jarðsögulegar minjar í Reykjavík“.
 - **Dæmi:** „Að tryggja almenningi í Reykjavík aðgang að þeim friðlýstu náttúruminum sem finnast í Fossvogsbökkum, að umhverfi þeirra sé snyrtilegt, aðgengilegt og beri með sér ímynd friðlýstrar náttúru og að til sé staðar fræðsla um svæðið og hlutverk friðlýsingar“.
- Nauðsynlegar aðgerðir tilgreindar
 - Nýtt sem drög fyrir vinnu verndaráætlana sem nú stendur yfir hjá UST í samstarfi við USKR sem og gerð þjónustusamninga

Laugarás

Niðurstaða úttektar

- Útbreiðslusvæði lúpínu fer stækkandi – skyggir á grágrýtisklappir
- Trjágróður í miklum vexti
- Upprunalegur holtagróður á undanhaldi
- Umbætur á stígum og fræðsluskilti nauðsynlegar

Laugarás

Aðgerðir

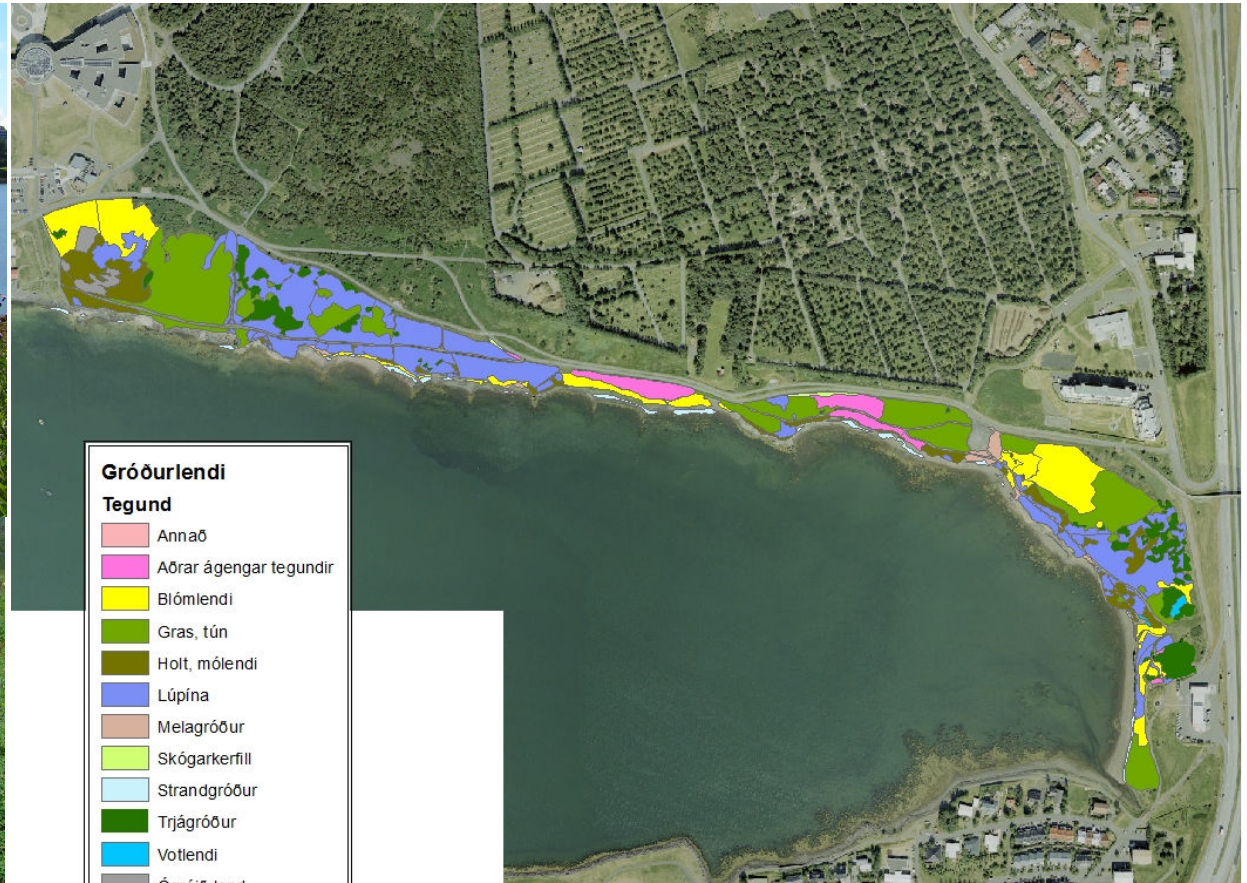
- Sjálfbóðaliðar á vegum UST
 - Lúpína slegin í kringum jarðminjar sumarið 2013
 - Trjágróður grisjaður á svæðinu haustið 2013
 - Mól borin í stíg haustið 2013
- Nýtt fræðsluskilti hannað og sett upp í janúar 2014
- Verndaráætlun og þjónustusamningur við UST í vinnslu

Fossvogsbakkar

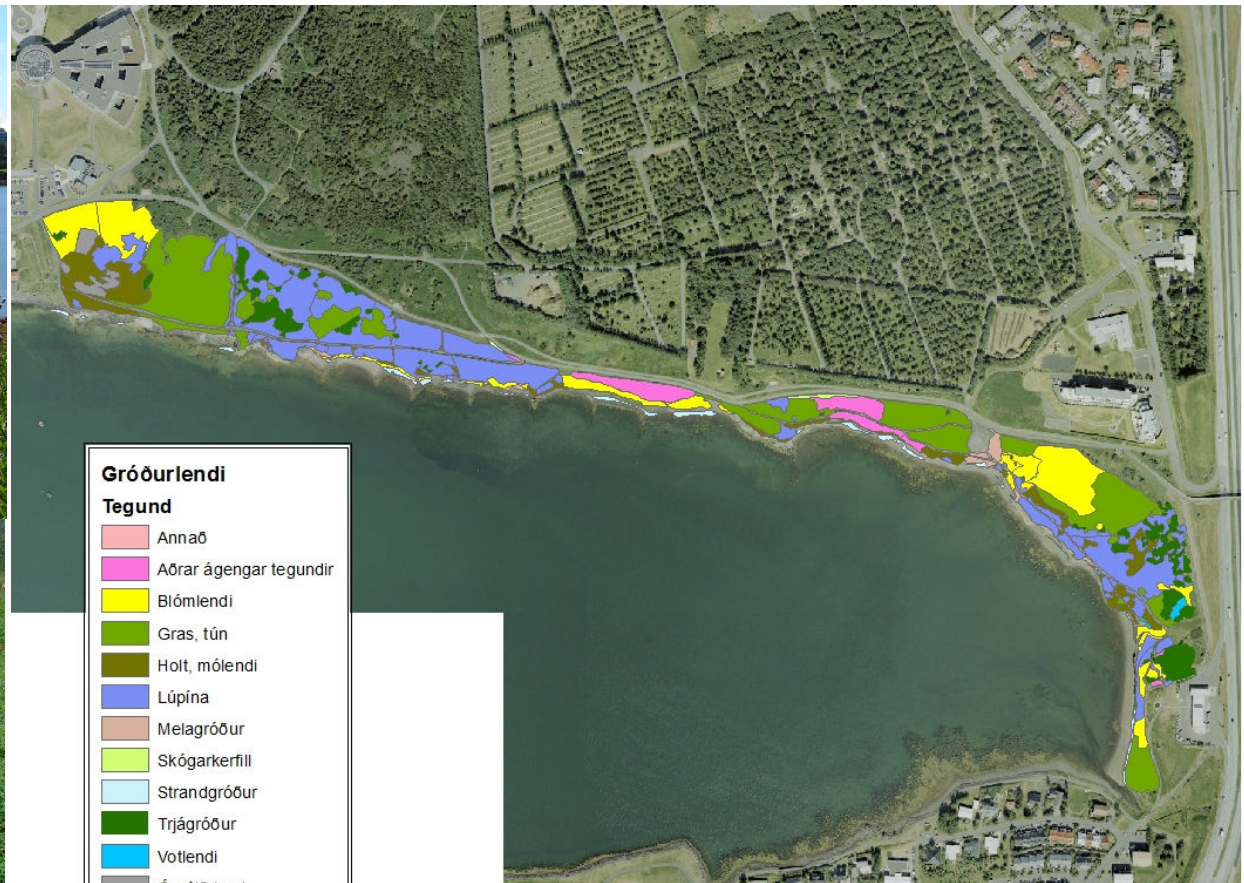
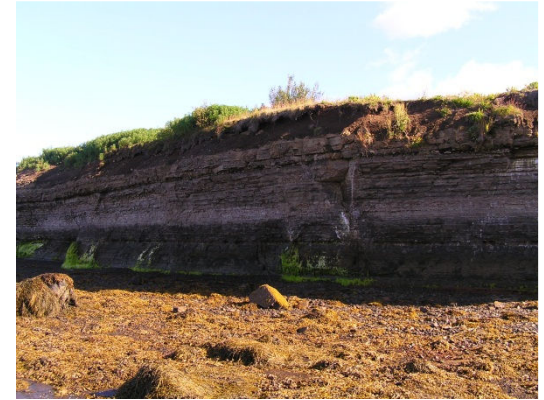
Niðurstaða úttektar

- Útbreiðsla lúpínu og þistils mikil á svæðinu á kostnað upprunalegs gróðurs – áhrif á sýnileika setlaga frá göngustígum.
- Þörf á aukinni fræðslu

Fossvogsbakkar

- Aðgerðir:
- Sjálfbóðaliðar á vegum UST
 - Útbreiðsla lúpínu á miðju svæðisins heft sumarið 2014
 - Fræðsluskilti sett upp á tveimur stöðum í janúar 2014.
 - Verndaráætlun og þjónustusamningur í vinnslu.

Háubakkar

Niðurstaða úttektar

- Skógarkerfill og lúpína vaxa ofan í setlögin
- Svæðið er notað til að losa rusl
- Merkja þarf svæðið betur og bæta þarf aðbúnað fyrir gesti

Háubakkar

Aðgerðir:

- Mest allt járnarusl fjarlæggt af svæðinu sumar 2013
- Fræðsluskilti hannað og sett upp í janúar 2014
- Verndaráætlun og þjónustusamningur í vinnslu
- Ásýnd svæðisins mun taka miklum breytingum með tilkomu Vogabyggðar samkvæmt tillögum að nýju deiliskipulagi.

Fræðsluskiltin

Háubakkar

Háubakkar eru sif af sex frjálftstum svæðum í Reykjavík.

Háubakkar voru höfðar árið 1963 í Háubakkum framt þrátt fyrir að allar myndlegar, sennlega um 200 þúsund ára gömul, þau gáfu áhrif á mikla loftslagsbreytingu í landi. Eftir mjótt aðlögunarstig Fosseggjagilinn sem hefur í förna sennleysis og áhrif þess á loftslagið í Háubakkum. Háubakkar voru höfðar árið 1963 í Háubakkum framt þrátt fyrir að allar myndlegar, sennlega um 200 þúsund ára gömul, þau gáfu áhrif á mikla loftslagsbreytingu í landi. Eftir mjótt aðlögunarstig Fosseggjagilinn sem hefur í förna sennleysis og áhrif þess á loftslagið í Háubakkum.

Séðing
Séðingur Háubakkum eru stöðugt unnið Reykjavíkurborg og fjöla sennleysis og áhrif þess á loftslagið í Háubakkum. Háubakkar voru höfðar árið 1963 í Háubakkum framt þrátt fyrir að allar myndlegar, sennlega um 200 þúsund ára gömul, þau gáfu áhrif á mikla loftslagsbreytingu í landi. Eftir mjótt aðlögunarstig Fosseggjagilinn sem hefur í förna sennleysis og áhrif þess á loftslagið í Háubakkum.

Háubakkar voru höfðar árið 1963 í Háubakkum framt þrátt fyrir að allar myndlegar, sennlega um 200 þúsund ára gömul, þau gáfu áhrif á mikla loftslagsbreytingu í landi. Eftir mjótt aðlögunarstig Fosseggjagilinn sem hefur í förna sennleysis og áhrif þess á loftslagið í Háubakkum.

Jarðsaga og myndun

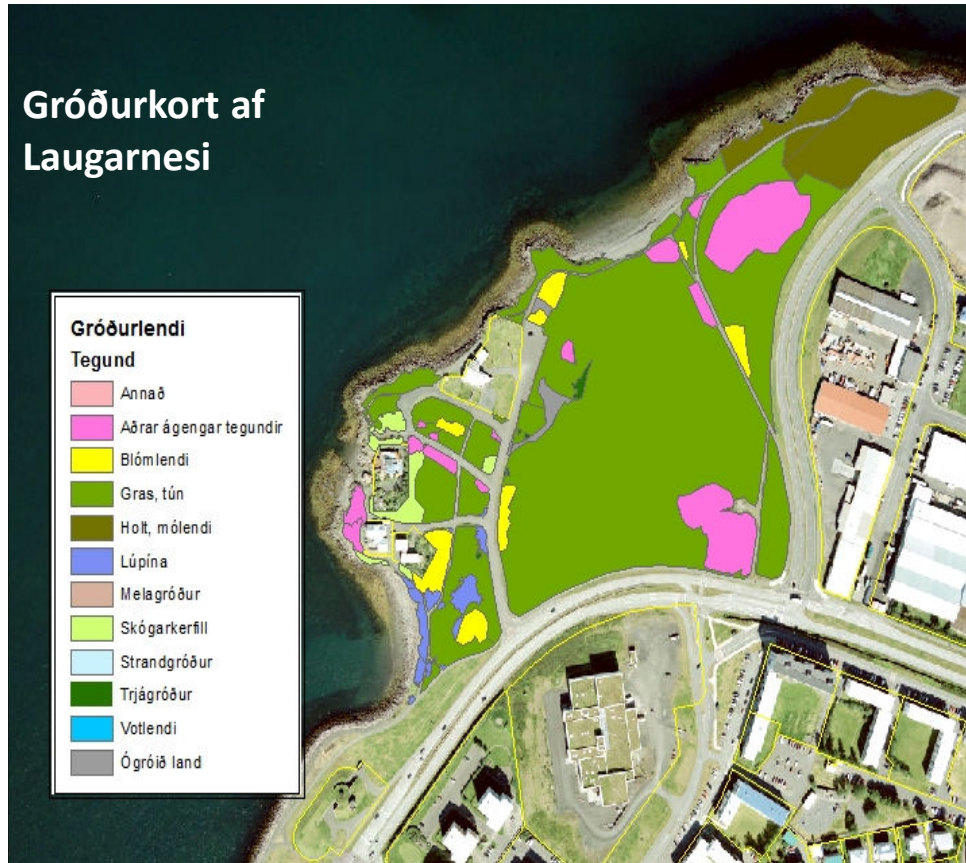
Þegar loftslagsbreytingin hópaði í lok þriðja síðasta jökuláldsins fylltu fjallstærð berggrunnur af sjávarstigi. Þau sjávarstigi sátt séðing mynduð í lok þriðja síðasta jökuláldsins þar sem land var áþreft þar til að gáttuð aðeins sé í Háubakkum og hraunir mynduð þar á milli. Þetta er sennleysis og áhrif þess á loftslagið í Háubakkum.

English summary

Háubakkar is a protected geological monument. Háubakkar are unique beds of marine and terrestrial sediments dating as far back as 200 thousand years. The sediments tell a story of climate and sea-level oscillations during the latter stages of the Ice Age. A variety of fossils are found in the sediments, both marine fossils such as brachiopods as well as terrestrial fossils including coalified plant fossils. The bulk of the sediments are older than the basaltic lava formations that form the majority of the Reykjavík bedrock.

Mat á friðlýsingargildi annarra verndarsvæða

Úr nýsköpunarverkefni
Elísu Skúladóttur 2014

